854-70

Provincie Zeeland

Richtlijnen MER Baggerspeciestort Westerschelde

Richtlijnen voor het milieu-effectrapport
Baggerspeciestort Westerschelde

uitgebracht door Gedeputeerde Staten van Zeeland, wat betreft de Wet milieubeheer en door de Minister van Verkeer en Waterstaat, namens deze, de Directeur Generaal van de Rijkswaterstaat, namens deze, de Directeur Water, ir. G. Verwolf, wat betreft de Wet verontreiniging oppervlaktewateren.

Gedeputeerde Staten
22 april 1997

INHOUDSOPGAVE

		Pagina
Hoofdpunten uit de richtlijnen		1
1.	Inleiding	2
	1.1 M.e.r.-procedure	2
	1.2 Achtergrondbeschouwing bij deze richtlijnen	2
2.	Probleemstelling, doel en besluitvorming	5
	2.1 Probleemstelling	5
	2.2 Doel	5
	2.3 Besluitvorming	6
3.	Voorgenomen activiteit en alternatieven	8
	3.1 Algemeen	8
	3.2 Voorgenomen activiteit en alternatieven	9
	3.3 Monitoring en bijstuurmechanismen	10
	3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	10
	3.5 Nulalternatief	11
4.	Bestaande milieutoestand en milieugevolgen	12
	4.1 Algemene richtlijnen	12
	4.2 Bodem en water	13
	4.3 Natuur	14
	4.4 Archeologie en cultuurhistorie	15
	4.5 Overige effecten	16
5.	Vergelijking van alternatieven	17
6.	Leemten in informatie	17
7.	Evaluatieprogramma	18
8.	Vorm en presentatie	18

Bijlagen

1. Adviezen en inspraakreacties

2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 15 d.d. 22 januari 1997

3. Brief van de Commissie voor de milieu-effectrapportage d.d. 24 maart 1997.

HOOFDPUNTEN VAN DE RICHTLIJNEN

De voorgenomen activiteit betreft het storten van verruimings- en onderhoudsspecie op daartoe aangewezen locaties in de Westerschelde. De voorgenomen verruiming van de Westerschelde is in dit MER een gegeven en komt alleen aan de orde voor zover noodzakelijk om alternatieven en milieugevolgen van het storten goed in beeld te krijgen.
In het MER dient een duidelijk onderscheid te worden gemaakt in de periode van de verruiming van vier jaar (waarvoor reeds een Baggervergunning is verleend die stortlocaties aangeeft en randvoorwaarden voor het storten stelt) en de periode na de verruiming, waarin meer keuzeruimte voor de uitvoering van de stortactiviteiten aanwezig is.
Voor beide perioden hebben de alternatieven in het MER betrekking op de algemene baggerstortstrategie die zal worden gehanteerd en daarnaast op de alternatieve mogelijkheden die per locatie aanwezig zijn om het storten uit te voeren. Voor de periode na de verruiming kan de te verstrekken informatie globaler en kwalitatiever van aard zijn dan voor de eerste.
Het op te stellen meest milieuvriendelijke alternatief (per periode) zal in hoofdlijnen bestaan uit de meest milieuvriendelijke stortstrategie met de meest milieuvriendelijke keuze en inrichting van de stortlocaties. Op vergelijkbare wijze kan een voorkeursalternatief worden bepaald.

Om de alternatieven vanuit milieuoogpunt te kunnen beoordelen dienen toetsingscriteria te worden ontwikkeld, die deels kunnen worden ontleend aan vigerend milieubeleid en deels aan een visie op de gewenste toekomstige ontwikkeling van het estuarium.
Beschouwingen over de mogelijkheden tot compensatie voor aantasting van ecologisch belangrijke elementen in het gebied dienen in het MER een plaats te krijgen. Daaronder vallen ook mogelijkheden voor natuurontwikkeling. Voor zover mogelijk dient er sprake te zijn van een inhoudelijke afstemming met het lopende onderzoek in het kader van het Herstelplan Westerschelde.
Bij de beschouwing van de milieugevolgen dient vooral te worden ingegaan op het morfologisch/dynamische systeem in relatie tot de ecologische waarden van het Westerschelde gebied. Verder dient ook aandacht te worden besteed aan archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle elementen, veiligheid, visserij en recreatie.

Omdat in de effectvoorspellingen nog relatief veel onzekerheden zullen optreden, dient in het MER in te worden gegaan op de hoofdlijnen uit het meet- en evaluatieprogramma MOVE van Rijkswaterstaat, in het bijzonder op de geplande evaluatie- en bijstuurmomenten. Tevens dient duidelijk te zijn welke koppeling wordt aangebracht met de evaluatie m.e.r. (ex artikel 7.39 Wm).

1. INLEIDING

1.1 M.e.r.-procedure

Rijkswaterstaat Directie Zeeland en Vlaanderen hebben het voornemen vergunningen aan te vragen ingevolge de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo) voor het storten van baggerspecie op een 13-tal locaties in de Westerschelde. De baggerspecie komt vrij als gevolg van de geplande verruiming van de vaargeul en de lopende en toekomstige onderhoudswerkzaamheden in de Westerschelde.
De provincie Zeeland is het bevoegde gezag bij de Wm-vergunning en Rijkswaterstaat bij de Wvo-vergunning. Voor de onderbouwing van de besluitvorming over deze vergunningen wordt milieu-effectrapportage (m.e.r.) uitgevoerd op grond van het Besluit m.e.r. bijlage C: categorie 18.3.

De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 22 januari 1997[1].
Aangezien drie stortlocaties zijn gelegen binnen 5 km van de grens met België is de startnotitie op grond van artikel 7.38 Wm ook aangeboden aan het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, AMINAL, cel B te België.

Bij brief van 24 maart 1997 heeft de Commissie voor de m.e.r. haar advies in de vorm van concept-richtlijnen uitgebracht.
De aanbiedingsbrief is als bijlage opgenomen in bijlage 3.
In bijlage 1 zijn de gedurende de tervisielegging ingekomen adviezen en inspraakreacties[2] aangegeven en samengevat inclusief de reactie hierop.

De onderhavige richtlijnen zijn opgesteld op basis van de startnotitie, het advies van de Commissie voor de m.e.r. en de binnengekomen adviezen en inspraakreacties.

1.2 Achtergrondbeschouwing bij deze richtlijnen

Reikwijdte van de m.e.r. in relatie tot genomen besluiten
De aanleiding voor deze m.e.r.-procedure ligt in het vernietigen van de verleende Wvo-vergunning voor het terugstorten van baggerspecie in de Westerschelde. De Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State oordeelde dat ook een Wm-vergunning moest worden aangevraagd. Bij de Wm-vergunning is de m.e.r.-plicht van toepassing.
Onder deze omstandigheden is de m.e.r.-procedure gestart op een moment dat reeds verscheidene besluiten die in verband staan met de stortactiviteiten (zonder de formele wettelijke verplichting tot toepassing van m.e.r.) zijn genomen.

---

[1] Zie bijlage 2.
[2] Bijlage 1 geeft een lijst van deze reacties.

Dat betreft:
- Verdrag inzake de verruiming van de Westerschelde (1996);
- Baggervergunning (1995);
- Vergunning ex Natuurbeschermingswet (1996).

Wij beschouwen het Verdrag tot de verruiming als een genomen besluit dat in deze m.e.r. niet meer ter discussie zal worden gesteld. Daarom worden vragen over de uitvoering van de verruiming slechts gesteld, wanneer dat noodzakelijk is om de gevolgen van het storten voldoende duidelijk in beeld te krijgen.
Wij zijn van mening dat de situatie complexer ligt bij de selectie van de stortlocaties, die in de Baggervergunning is vastgelegd (inclusief allerlei randvoorwaarden voor de inrichting). Bij toepassing van de m.e.r.-plicht voor een bepaalde activiteit vormt immers in principe de keuze van een locatie (waar keuzemogelijkheden aanwezig zijn) een belangrijk onderdeel van inhoud van het MER.
Wij hebben ons op het standpunt gesteld dat de stortlocaties voor de looptijd van de Baggervergunning (4 jaar) formeel vastliggen[3]. Wij vragen daarom alleen om een (milieu)toelichting en motivering bij die keuze (zie § 2.2 van deze richtlijnen). Ervan uitgaand dat de Wm- en Wvo-vergunningen voor tien jaar worden aangevraagd, dient het MER voor de resterende zes jaar te komen met een bredere afweging van de milieuvoor- en nadelen van de locaties. Welke locaties zouden vanuit milieuoverwegingen kunnen afvallen na de verruimingsperiode, of minder benut? Zijn er nieuwe stortlocaties mogelijk, waar het storten wordt ingezet als maatregel voor compensatie?

Relatie met lopend en reeds verricht onderzoek
In verband met het verdrag over de verruiming is al veel onderzoek uitgevoerd naar het Westerschelde estuarium. Dat houdt in dat voor deze m.e.r. - ten minste voor de verruimingsperiode - weinig nieuw onderzoek nodig zal zijn. Diverse onderzoeksactiviteiten zijn echter nog niet afgerond, zoals een onderzoek naar mogelijke compenserende maatregelen in het kader van het Herstelplan Westerschelde. Aangezien het moeilijk is compensatie voor schade van de verruiming los te koppelen van compensatie voor eventuele schade door het storten, dient in dit MER duidelijk te worden gemaakt welk verband wordt gelegd met de resultaten van het compensatieonderzoek.
De gewenste afstemming tussen dit MER en reeds lopend onderzoek in verband met de verruiming leidde ook tot een speciale definitie van de referentiesituatie (de milieusituatie zonder uitvoering van de voorgenomen activiteit), zoals in § 3.5 en 4.1. wordt beschreven.

Coördinatie en draagvlak
Doordat milieu-effectrapportage pas laat in de besluitvorming over de ontwikkelingen in de Westerschelde een plaats heeft gekregen, is tot dusver geen gebruik gemaakt van de mogelijkheden die m.e.r. biedt tot gecoördineerde besluitvorming over alle benodigde vergunningen. (Vergelijk bij-

[3] Hetgeen overigens niet betekent dat tussentijdse wijzigingen hierin op grond van nieuwe inzichten bij voorbaat worden uitgesloten.

voorbeeld de procedure in de Wet op de waterkeringen, waarin een dergelijke coördinatie zelfs is vastgelegd.) Maatschappelijk en bestuurlijk is er relatief veel discussie geweest over het besluit tot verruiming van de Westerschelde, de mogelijk daaruit voortvloeiende milieugevolgen en benodigde herstelwerkzaamheden. Dit MER biedt een geschikt aanknopingspunt om een samenvattend overzicht te geven van de tot dusver genomen besluiten en het onderzoek dat daaraan ten grondslag heeft gelegen, alsmede van de besluiten die nog zullen worden genomen en de onderbouwing daarvan. De waarborgen die de m.e.r.-procedure kent inzake openbaarheid[4] en onafhankelijke toetsing kunnen daarbij hun vruchten afwerpen.

Vergunningwet

Op het moment dat dit advies werd uitgebracht, was nog niet duidelijk of de zogenaamde 'Vergunningwet Westerschelde' zou worden aangenomen. In deze richtlijnen is uitgegaan van de situatie waarin dit wetsvoorstel niet wordt aanvaard. In deze richtlijnen is verder niet met dit wetsvoorstel rekening gehouden.

De hiernavolgende richtlijnen over baggerspeciestort in de Westerschelde moeten tegen de achtergrond van de hiervoor gegeven overwegingen worden gelezen.

[4] Uit een van de inspraakreacties (bijlage 4, nummer 6) blijkt dat er bijvoorbeeld onzekerheid bestaat over de openbaarheid van stukken inzake het Herstelplan Westerschelde.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Probleemstelling

In het MER moet in een probleemstelling worden beschreven voor welke knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden.
In de startnotitie wordt voldoende duidelijk omschreven, waarom behoefte is aan locaties voor het storten van baggerspecie in de Westerschelde. Deze motivering kan in het MER worden overgenomen.
Een exactere planning van het te verwerken totale aanbod en de mogelijke variatie[5] daarin kan worden uitgewerkt bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit en alternatieven.
In afwijking van het gestelde in de startnotitie op pagina 7- maakt de stort van havenspecie geen onderdeel uit van deze m.e.r. In het MER moet duidelijk worden hoe wordt omgegaan met eventueel optredende cumulatieve milieu-effecten van deze activiteiten. Ook dient te worden ingegaan op de relatie met reeds vergunde zandwinactiviteiten.

2.2 Doel

Afbakening
Uit de startnotitie kan worden afgeleid dat het doel met betrekking tot de voorgenomen activiteit in deze m.e.r. is *het op verantwoorde wijze storten van de aangegeven hoeveelheid baggerspecie op dertien in de Baggervergunning (1995) aangewezen locaties.*
Met het oog op het volwaardig meewegen van het milieubelang in de besluitvorming moet in het MER worden aangegeven welke ruimte het gestelde doel laat voor het ontwikkelen van alternatieven die gunstig zijn voor het milieu. Is het van belang dat het MER een beschrijving bevat van de milieuargumenten die bij de selectie van dertien locaties in de Baggervergunning een rol hebben gespeeld. Voor de periode na de verruiming dient het MER een beschouwing te bevatten over de vraag welke locaties uit milieuoverwegingen af zouden kunnen vallen bij het lagere stortvolume en welke locaties mogelijk geschikt zijn voor storten als maatregel voor compensatie (zie hoofdstuk 3).

---

[5] Zie onder andere opmerkingen over een zorgvuldige keuze van baggerwerkzaamheden ('morfologisch baggeren'), die de omvang van het baggerwerk kunnen beïnvloeden in "Een internationale blik op het Schelde estuarium", van het Internationale Reviewteam Westerschelde.

Het doel moet in het MER bovendien zodanig verder worden uitgewerkt (zie bij 'uitgangspunten'), dat het kan dienen voor de beoordeling van te beschrijven alternatieven. Daarbij dient ook te worden ingegaan op achterliggende doelen (zie onder 'visie') als een *zorgvuldig estuariumbeheer, waarin de belangen van bijvoorbeeld natuur en scheepvaart zo goed mogelijk samengaan.*

Uitgangspunten
De startnotitie bevat uitgangspunten waaraan de uitvoering van de voorgenomen activiteit moet voldoen. In het MER dienen ten minste de uitgangspunten die betrekking hebben op milieubescherming en -verbetering verder te worden uitgewerkt en aangevuld, zoals bijvoorbeeld over:

- morfologie: kan een wenselijke oppervlakte (of percentage) aan schorren, platen, slikken en ondiep water worden aangegeven;
- ecologie: welke maatstaven worden gehanteerd voor natuurbescherming en -ontwikkeling?

Alternatieven en varianten kunnen worden ontwikkeld en beoordeeld met verschillende sets van prioriteiten voor de diverse uitgangspunten.

Visie
Bij het vaststellen van de uitgangspunten is het nuttig een visie te formuleren voor de gewenste toekomstige ontwikkeling van het estuarium. Daarin zou duidelijk moeten worden welke mate van estuariumdynamiek gewenst is, c.q. toegelaten wordt in relatie tot ecologische doelstellingen en eisen voor de veiligheid van waterkeringen en scheepvaart. Een dergelijke visie dient ook richtinggevend te zijn in de beschouwing van compensatiemaatregelen.

2.3 Besluitvorming

Vigerend beleid
Kort moet worden aangegeven welke bestuurlijke uitgangspunten en wettelijke randvoorwaarden gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar eerdere besluiten, beleidsnota's, (ontwerp-)plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd.
In ieder geval dienen daarbij kort de hoofdpunten te worden vermeld uit:

- Verdrag inzake de verruiming van de vaarweg in de Westerschelde;
- Beleidsplan Westerschelde en het Voortgangs- en evaluatierapport;
- Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie[6] (1993);
- (waterbodemsaneringsbeleid in:) Evaluatienota water (1993);
- Vierde Nota Waterhuishouding (indien intussen verschenen);
- Wet verontreiniging zeewater;
- Europese Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Ramsar conventie;
- (beleid inzake compensatie in:) Structuurschema Groene Ruimte;
- Baggervergunning (1995);

[6] Dit Beleidsstandpunt geeft randvoorwaarden voor te storten specie en locaties, stelt een mogelijke verscherping van toegelaten stort van klasse 2 specie in het vooruitzicht.

- Vergunning ex Natuurbeschermingswet (1996) en de uitspraak over het daartegen ingediende bezwaar;
- vigerende streekplannen en bestemmingsplannen.

Aangegeven moet worden of er in en aangrenzend aan de Westerschelde gebieden liggen, die op grond van milieukenmerken een speciale status in het beleid hebben of krijgen. Dat geldt in de eerste plaats voor reeds bestaande natuurreservaten, zoals het Verdronken land van Saeftinge, het Schor van Waarde en de Verdronken Zwarte Polder (op grond van de Natuurbeschermingswet), de Zuidgors (Natuurmonumenten), de Hooge Platen en het Paulinaschor (Zeeuws Landschap), het Schor bij Bath (Staatsbosbeheer), maar ook voor andere gebieden met een natuurwetenschappelijke waarde. Duidelijk moet worden wat de consequenties van een beschermingsstatus zijn.

Tevens moet worden beschreven welke verdere maatstaven voor de afweging van alternatieven (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) nog aan het milieubeleid worden ontleend.

Te nemen besluiten

In het MER dient te staan dat het is opgesteld voor de besluitvorming over een Wm-vergunning (te verlenen door Gedeputeerde Staten van Zeeland) en een Wvo-vergunning (te verlenen door Rijkswaterstaat).
Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten zijn aangegeven die verder nog worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:
"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1 Algemeen

Beschrijving van alternatieven
De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd evenals de selectie van het voorkeursalternatief. In het MER zijn vooral de milieuargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieu-effecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief is verplicht.
Aangezien het MER wordt opgesteld voor 13 stortinrichtingen die alle afzonderlijk zullen worden vergund, moet voor elke locatie het milieubelang via een beschouwing van alternatieven apart worden meegewogen. Op het schaalniveau van de Westerschelde als totaal zijn alternatieven denkbaar met betrekking tot de algemene stortstrategie, die vervolgens van invloed kan zijn op inrichtingsalternatieven voor de stortlocaties en volgorde van ingebruikneming.

Compensatie
Bij elke stortlocatie moet afzonderlijk worden aangegeven welke preventieve en mitigerende maatregelen worden getroffen en welke noodzaak tot compensatie resteert. Gegeven de status die de Westerschelde heeft op grond van het Structuurschema Groene Ruimte[7], dient in het MER te staan in hoeverre met het storten, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden worden aangetast[8]. Als dat het geval is, moet worden aangegeven:

① of er een zwaarwegend maatschappelijk belang is voor het storten in of nabij de gevoelige gebieden;
② of er stortalternatieven (andere locaties of andere manieren) mogelijk zijn waarbij geen wezenlijke waarden worden aangetast;
③ welke fysieke (desnoods financiële) compenserende maatregelen bij de stortalternatieven kunnen worden genomen.

---

[7] PKB deel 4, blz. 64.
[8] Ministerie LNV, Directie Groene Ruimte en Recreatie: Uitwerking compensatiebeginsel SGR, oktober 1995.

Aangezien in het kader van het Herstelplan Westerschelde wordt gewerkt aan het ontwikkelen van compenserende maatregelen in verband met de verruiming en de effecten voor het totale estuarium van het storten niet separaat kunnen worden beschouwd, dient op het schaalniveau van het estuarium een zo goed mogelijke inhoudelijke afstemming plaats te vinden tussen dit MER en het lopende onderzoek naar compensatie, te meer daar de stortactiviteiten mogelijk kunnen worden ingezet ten behoeve van natuurontwikkeling[9].

3.2 Voorgenomen activiteit en alternatieven

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit is het van belang onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de fase van de verruiming en de onderhoudsfase daarna.
In het MER dient de beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven gebaseerd te zijn op de hierna genoemde onderwerpen.

Aanbodscenario's en overige relaties met de verruiming
- aanbod van te storten materiaal en spreiding hiervan in de tijd;
- invloed die de ligging van de baggerlocaties ten opzichte van de stortlocaties heeft (terugstromen van specie);
- samenstelling (korrelgrootte) en verontreinigingsgraad (klasse-indeling en contaminanten waarop deze is gebaseerd) van te storten materiaal;
- motivering[10] waarom het niet reëel is alvorens te storten reiniging of fractiescheiding uit te voeren.

Stortstrategie
- een afweging tussen alternatieve stortscenario's als:
  . het tot dusver gebruikelijke scenario van het per deelgebied baggeren en storten van specie;
  . de nu voorgestelde accentverschuiving met meer stort in het westen dan in het oosten.

Daarbij dient in aanvulling op de in hoofdstuk 4 genoemde punten ook te worden ingegaan op de gevolgen voor de omvang van het onderhoudswerk.

Stortinrichtingen
Geplande en vanuit milieuoverwegingen meest gunstige:
- ligging, capaciteit, oppervlakte, stortdiepte, maximale storthoogte;
- tijdsperiode van opvulling, hoeveelheid per keer en mate van spreiding over de tijd, beperkingen in stortmogelijkheden in bepaalde seizoenen en tijdens bepaalde getijdenperioden[11] of onder bepaalde weersomstandigheden;
- acceptatiebeleid/gebied van herkomst, verruimings- of onderhoudsspecie, speciale samenstelling (klei);
- plaats van storten (eb/vloeddeel), vorm van het depot (doorsnede);

---

[9] Zie ook inspraakreactie bijlage 1 nummer 6.
[10] Een dergelijke motivering dient te worden gegeven in verband met het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.
[11] Zie ook inspraakreactie bijlage 1, nummer 2 en nummer 3.

en verder:
- verwachte emissies van verontreinigingen naar het oppervlaktewater en naar het grondwater en (voor het laatste) noodzaak tot aanbrengen van isolerende voorzieningen[12];
- verwachte vertroebelingspluimen en maatregelen die worden genomen om dit te beperken;
- beheer en nazorg van de locaties.

Transporteren en storten
(Alleen indien sprake van varen en storten nabij voor verstoring gevoelige gebieden, zie ook § 4.3:)
- ligging van de werklocaties en vaarroutes, frequentie van scheepvaartbewegingen, totale bijdrage tot scheepvaartbewegingen;
- wijze van storten[13] en te gebruiken materieel;
- geluidbronsterkten van scheepsmotoren en installaties op het dek;
- mitigerende maatregelen (voor zover wezenlijk voor het verminderen van de kans op verstoring) zoals: bronreductie, afstand houden (b.v. verleggen van vaarroute), of vermijden van varen en storten in (de omgeving van) potentieel storingsgevoelige gebieden in ecologisch kwetsbare perioden.

3.3 Monitoring en bijstuurmechanismen

De morfologische, ecologische en waterkwaliteitsgevolgen van de geplande bagger- en stortwerkzaamheden in de Westerschelde kunnen op dit moment niet met een grote mate van zekerheid worden voorspeld. Om die reden is het project Milieumeetnet over de Verdieping Westerschelde (MOVE) gestart. In het MER dienen de hoofdlijnen van dit programma te worden uiteengezet: welke parameters worden gemeten en hoe worden op grond daarvan voorspellingen ingevuld en bijgesteld? Welke ruimte is aanwezig om bij te sturen en op welke momenten vinden evaluaties plaats?

3.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet:
- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer, alsmede binnen zijn of haar competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

Het meest milieuvriendelijke alternatief dient te worden bepaald voor de periode van de verruiming en voor de onderhoudsperiode daarna en dient te bestaan uit:
- de meest milieuvriendelijke stortstrategie;

---

[12] De Commissie gaat ervan uit dat isolerende voorzieningen niet aan de orde zijn, maar acht het van belang dat dit punt in het MER aan de orde komt, zodat wordt aangetoond dat wordt voldaan aan de richtlijnen voor inrichting van baggerspeciedepots.
[13] Zie ook inspraakreactie bijlage 1, nummer 9.

- de meest milieuvriendelijke keuze van locaties voor het storten, voor zover passend binnen de besluiten in de Baggervergunning;
- de meest milieuvriendelijke inrichting per locatie;
- de meest milieuvriendelijke wijze van transporteren en storten.

Als hulpmiddel bij het bepalen van het meest milieuvriendelijke alternatief (en het voorkeursalternatief) kan in eerste aanleg een themabenadering worden gehanteerd, gebaseerd op uitgangspunten over natuur, morfologie en verstoring.
In het bijzonder dient te worden ingegaan op de mogelijkheden die de stortactiviteiten bieden voor natuurontwikkeling (creëren van nieuwe ondiepe en intertijdengebieden).

3.5 Nulalternatief

Het nulalternatief (niet storten) moet worden besproken voor nieuwe (nog niet eerder gebruikte) stortlocaties, die voor de verruiming zullen worden gebruikt. Verder zijn nulalternatieven voor de individuele stortlocaties relevant voor de situatie na de verruiming, wanneer het storten in bepaalde locaties kan worden beëindigd. In het MER moet worden beargumenteerd of en wanneer niet storten op een bepaalde locatie een reëel alternatief is.
Aangezien het niet storten in de Westerschelde als totaal geen reëel alternatief is, hoeft dit alternatief niet te worden uitgewerkt. Voorgesteld wordt in dit MER als referentie de situatie te beschrijven, waarin de voorgenomen verruiming niet plaatsvindt maar de onderhoudswerkzaamheden worden voortgezet, zoals dat gebruikelijk was. Het onderzoek voor het rapport "Ontwikkelingen in de Westerschelde, prognose voor de komende 25 jaar" geeft hiervoor reeds een belangrijke aanzet. Een dergelijke benadering vereenvoudigt de afstemming met de onderzoekswerkzaamheden die reeds plaatsvinden in het kader van de verruiming, die ook een vergelijking maken tussen de situatie met en zonder verruiming.

4. BESTAANDE MILIEUTOESTAND EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1 Algemene richtlijnen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling
De bestaande toestand van het milieu in de Westerschelde, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieu-effecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de extra bagger- en stortactiviteiten die voortvloeien uit de verruiming worden gerealiseerd (zie ook § 3.5). Voor zover er een relatie bestaat met de te beschrijven milieugevolgen van het voornemen, moet rekening worden gehouden met de gevolgen van reeds genomen besluiten, zoals reeds vergunde zandwinactiviteiten, of andere stortactiviteiten.
Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de Westerschelde en omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Bovendien moet de directe omgeving van de stortlocaties apart in beschouwing worden genomen voor de effecten die op dat niveau spelen.

Milieugevolgen
Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:
- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet de ernst worden bepaald in termen van tijdsduur en omkeerbaarheid, alsmede mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed, zoals mogelijkheden voor natuurontwikkeling;
- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van effecten voor (avi)fauna, zoals habitatverkleining, verstoring, waterverontreiniging;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld, waarbij de bandbreedte wordt aangegeven of zo nodig een 'slechtste-geval scenario' wordt gebruikt;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

Andere werkzaamheden dan storten in het kader van de verruiming, zoals de baggerwerkzaamheden voor de vaargeulverruiming en de aanleg van

geulwandversterkingen, maken geen onderdeel uit van de in dit MER gedefinieerde voorgenomen activiteit, noch van de hierboven gedefinieerde autonome ontwikkeling. Voor zover de milieugevolgen ervan in verband staan met de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit, moeten deze op een herkenbare wijze worden meegenomen in de beschrijving van de toekomstige milieusituatie.

4.2 Bodem en water

Morfologische effecten/dynamiek estuarium
Het MER dient een beschrijving te bevatten van de bestaande morfologisch/ hydrodynamische situatie en het ontwikkelingsproces van erosie en sedimentatie waarin deze situatie tot stand is gekomen in de afgelopen decennia.
Hierbij dienen de volgende parameters aan de orde te komen: het ruimtebeslag van de te onderscheiden habitattypen (zie ook § 4.3), de komberging van het estuarium, de optredende getijdenverschillen, de stroomsnelheden en de processen van verlanding en getijdendoordringing (zout-zoetgrens en -verhouding).
Voor het totale estuarium dienen de gevolgen voor deze parameters te worden bepaald door het (baggeren en) storten volgens het voornemen en de alternatieven tijdens de verruiming en tijdens de onderhoudsperiode daarna.
Expliciet dient de invloed door afkalving van bedreigde oevers en beschermde natuurgebieden te worden vermeld.
Per stortlocatie dient de invloed van de wijze van storten (hoeveelheid, storthoogte, eb-/vloeddeel etc.) te worden bepaald voor de morfologie op de locatie en de directe omgeving.

Bodem- en waterkwaliteit
Uit de Rapportage Waterkwaliteit Westerschelde blijkt dat de Westerschelde met name in het oostelijke deel, zowel qua water- als qua bodemkwaliteit, niet voldoet aan de normen als gevolg van de lozingen in het verleden. Gezien de sterke interactie tussen sediment- en waterkwaliteit vooral voor zware metalen en microverontreinigingen wordt de waterkwaliteit voor die stoffen geheel door de bodemkwaliteit bepaald. De lozingen op de Westerschelde worden teruggedrongen, maar door de lange verblijftijd van het sediment zal de waterkwaliteit nog lange tijd beïnvloed worden. Het continu verplaatsen van het slib draagt hiertoe bij.
In het MER moet worden aangegeven wat de invloed is van de beschouwde alternatieven op de waterkwaliteit in de Westerschelde en voor zover relevant de Noordzee. Verder dient een vergelijking in kwantitatieve zin te worden gegeven van de vertroebeling door de getijdenwerking ten opzichte van de vertroebeling door het baggeren en storten, in het bijzonder in de (in 4.3 gedefinieerde) 'potentiële verstoringsgebieden'.

Met betrekking tot bodem en grondwater[14] dient in het MER per stortlocatie te worden aangegeven:

- bodemopbouw en grondwaterstroomrichting en -snelheid van elke stortlocatie;
- indicatie van de (waarschijnlijk te verwaarlozen) beïnvloeding van de kwaliteit van het grondwater onder de stortlocatie.

De verandering in sedimentsamenstelling ten gevolge van het voornemen moet worden beschreven, alsmede wat de gevolgen daarvan zijn voor de verschillende levensgemeenschappen/habitattypen.

4.3 Natuur

Aantasting

In het MER moet op kaart en met kwantitatieve beschrijvingen worden ingegaan op de huidige omvang van voor de natuur waardevolle habitattypen als schorren, slikken, platen[15], intertijdegebieden en ondiep water en op de (waardevolle) fauna en vegetatie die daarvan afhankelijk is.
Beschreven moet worden welke betekenis (zoog- en rustplaatsen voor zeehonden, paaiplaatsen en kinderkamerfunctie voor vissen, aanwezigheid van bodemdieren en fytoplankton, broed-, rust- en foerageergebieden voor vogels) de gebieden hebben in het totale ecosysteem en wat de nationale en internationale betekenis en beschermingsstatus ervan is.
Voor de periode tijdens en na de verruiming moet worden aangegeven welke natuuraantasting eventueel plaats vindt als gevolg van areaalvermindering (per habitattype) of kwaliteitsvermindering (bodem- en waterverontreiniging, zout-zoetmilieu). Expliciet moet daarbij ook aandacht worden besteed aan de invloed die optreedt voor 'zichtjagers' als gevolg van vertroebeling van het oppervlaktewater en voor vogels als steltlopers door sedimentatie van zand op slikgebieden.
Ook dienen de positieve effecten aan de orde te komen.

Verstoring

Bij de beschrijving van het aspect verstoring wordt voorgesteld gebruik te maken van de methode en het begrippenkader zoals hieronder aangegeven:
Potentiële verstoringsgebieden zijn gebieden die (vanwege de aanwezige (avi)-fauna) gevoelig zijn voor verstoring en worden beschermd door regelgeving op grond van de Europese Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Natuurbeschermingswet en/of aanwijzing tot Stiltegebied.

---

[14] Deze beschouwing is vooral nodig in verband met het Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.
[15] Zie inspraakreactie bijlage 1, nummer 3.

De ***verstoringsafstand*** is de afstand tot een verstoringsbron (varende schepen, baggeren en storten), die als maatgevend[16] wordt beschouwd voor het optreden van verstoring. De verstoringsafstand kan op kaart worden aangegeven door middel van een ***verstoringscontour***. Daarbij dient tevens de frequentie van de verstoring in beschouwing te worden genomen, bijvoorbeeld in de vorm van het aantal malen per dag. Indien sprake is van fluctuerende geluidemissies, kunnen deze worden beschreven aan de hand van equivalente geluidniveaus en piekniveaus.
Verstoringsgebieden zijn de gebieden in een potentieel verstoringsgebied, die binnen een verstoringscontour liggen.
Zowel voor de referentie als voor de alternatieven (tijdens de verruiming en in de onderhoudsperiode daarna) dienen in het MER de ligging en omvang van de verstoringsgebieden te worden bepaald, waarbij voor de bestaande situatie (vanzelfsprekend) wordt uitgegaan van de bestaande vormen van verstoring en bij de toekomstige situatie voor zover er sprake is van cumulatie ook moet worden ingegaan op de verstoring door de baggerwerkzaamheden.
Aan de hand van een inschatting van de populatiegrootte van aanwezige zeehonden en belangrijke/zeldzame vogelsoorten per soort en per seizoen per verstoringsgebied wordt een maat gegeven voor de kans op verstoring van (avi)fauna.

4.4 Archeologie en cultuurhistorie

In het MER dient te worden ingegaan op de in het recente verleden ontstane erosiesituatie bij archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle gebieden, zoals de schorren en slikken bij Waarde met daarop het verdronken land van Valkenisse, het verdronken dorp Rilland bij Bath en het verdronken land van Ossenisse nabij Kruisdorp, alsmede op de invloed van het voornemen (en de alternatieven).
In haar reactie op de startnotitie vraagt de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek speciale aandacht voor het in 1682 verdronken dorp Valkenisse. Van dit dorp zijn allerlei funderingen en andere archeologisch waardevolle elementen nog in goede staat aanwezig. Op rijksniveau wordt gewerkt om dit gebied onder de Monumentenwet te plaatsen, maar het gebied wordt bedreigd door toenemende erosie.
In het MER dient te worden aangegeven welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze vindplaats te behouden, waarbij ook moet worden ingegaan op de mogelijk schadelijke invloed van de stortplaatsen 6 (Schaar van Waarde) en (in mindere mate) 9 (Platen van Ossenisse).

---

[16] Ter bepaling van de verstoringsafstand kan gebruik worden gemaakt van literatuurgegevens (bijvoorbeeld bepaling van de kritische vluchtafstand per soort volgens Davidson & Rothwell, 1993). Daarnaast wijst de Commissie op het gegeven dat bij de behandeling van een vergelijkbare milieuproblematiek in de Waddenzee (MER Proefboringen Waddenzee), op een verdedigbaar te achten wijze, de afstand tot een niet-omgevingseigen verstoringsbron waarop deze nog 60 dB(A) produceert als verstoringsafstand is gehanteerd. Voor vogels geldt daarbij dat uitsluitend die plaatsen binnen een dergelijke afstand als verstoringsgevoelig gelden, indien sprake is (kan zijn) van een foerageer-, broed- of rustplaats.

4.5 Overige effecten

Tot slot dient in het MER op basis van een prognose van de toename van vaarbewegingen te worden ingegaan op de invloed van de bagger- en stort-activiteiten op de veiligheid voor de scheepvaart.
Ook dient de eventuele invloed op de veiligheid van de waterkeringen in het MER aan de orde te komen.
Verder dient te worden beschreven welke negatieve effecten het voornemen heeft voor de visserij en de recreatieve functie(s) van het gebied.

5. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieu-effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.
Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.
Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, wordt aanbevolen een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven, omdat dit aspect in de besluitvorming ook zal meewegen. Tevens kan reeds worden aangegeven wat de verwachte kosten zijn van compensatiemaatregelen, aangezien voor compensatie als gevolg van de verruiming een bepaald bedrag beschikbaar is gesteld.

6. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen* [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieu-effecten] *ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieu-aspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.
Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor de te nemen besluiten;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor de besluiten.

Onzekerheden blijven bestaan door de onvermijdelijke onnauwkeurigheid van de berekeningen en onvoorspelbare klimatologische omstandigheden.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:
"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De bevoegde instanties zullen in de besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek zal worden verricht om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.De initiatiefnemer dient in het MER reeds aan te geven hoe de koppeling zal zijn tussen de evaluatie in het kader van de m.e.r. en de evaluatie op grond van het meetprogramma MOVE en welke formele of informele beslismomenten daarbij worden aangehouden. Tevens dient aangegeven te worden of de vergunningaanvragen reeds in een tussentijds evaluatiemoment voor vier jaar voorzien.

8. VORM EN PRESENTATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:
Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor een goede presentatie wordt aanbevolen:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. De belangrijkste zaken moeten zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;

- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

Bijlage 1: **Adviezen en inspraakreacties**

1. Door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Zuid-West wordt gevraagd:
   a. hoe de effecten van het storten van het onderhavige slib beoordeeld kan worden, zonder die te bezien in samenhang met de effecten van de andere baggeractiviteiten. Zowel inhoudelijk als procedureel zou de samenhang tussen de MER's kunnen worden aangegeven.
   reactie: In het MER dient duidelijk gemaakt te worden hoe wordt omgegaan met eventueel optredende cumulatieve milieu-effecten van het storten van slib uit andere baggeractiviteiten.
   b. Gelet op de oppervlakte van de gezamenlijke locaties is het gewenst om de locale effecten nader te bezien op de mogelijkheid van optimalisatie.
   reactie: Dit zal in het MER worden meegenomen.
   c. De morfologische samenhang tussen de 13 stortlokaties bij alle varianten te betrekken. Wellicht kan een variant "morfologisch slim baggeren"ontwikkeld worden als referentie voor de andere varianten.
   reactie: Voor het totale estuarium dienen de gevolgen voor o.a. stroomsnelheden, optredende getijdeverschillen, processen van verlanding en getijdedoordringing te worden bepaald door het (baggeren en) storten volgens het voornemen en de alternatieven tijdens de verruiming en tijdens de onderhoudsperiode daarna. Baggervarianten zullen in het MER niet worden meegenomen.

2. Door Zevibel (vereniging tot bevordering der Zeeuwse visserijbelangen) te Hulst wordt opgemerkt dat:
   a. het vanuit het oogpunt van de kottervisserij locatie 17 (W2) een weinig gelukkige locatie is, waarvoor zijzelf geen alternatief kunnen aanreiken. Aangegeven wordt dat de maanden december, januari en februari de geschiktste maanden zijn om te storten. Dit geldt overigens voor alle locaties.
   reactie: In het MER zal beschreven worden welke negatieve effecten het storten heeft voor de visserij, waarbij het tijdsaspect een rol speelt.
   b. locatie nr. 21 (Schone Waardin) een belangrijk tonggebied is. Gevraagd wordt om niet te storten gedurende de maanden maart, april en mei.
   reactie: Zie 2a.
   c. locatie nr. 14 (Everingen) een belangrijk tonggebied is. Wanneer bij het storten rekening wordt gehouden met het getij, kan schadebeperkend worden gewerkt.
   reactie: Zie 2a.
   d. locatie nr. 6 (Schaar van Waarde) is van belang voor de garnalenvangst. Gevraagd wordt om uitsluitsel over de opmerking dat dit gebied bijna vol gestort is.
   reactie: Dit zal in het MER worden meegenomen. Op het schaalniveau van de Westerschelde als totaal zijn alternatieven denkbaar met betrekking tot de algemene stortstrategie,

die vervolgens van invloed kan zijn op inrichtingsalternatieven voor de stortlocaties en volgorde van ingebruikneming.

e. voor de kokkelsector het storten op de locaties 14 en 20 van invloed zou kunnen zijn op de kokkelbanken die liggen op de Middelplaat en de plaat die ligt tussen de Zuid Everingen en de Straat van Willem. Bij vloed zou relatief fijn materiaal kunnen bezinken op deze beide platen. Aangedrongen wordt op een tijdsbeperking ten aanzien van het storten, in die zin dat alleen gedurende de eb wordt gestort.
reactie: Zie 2a.

f. elk baggervaartuig en persstation wordt uitgerust met een goed werkende black-box, die het tijdstip en de locatie van het storten vastlegt. Een goede controle wordt van belang geacht.
reactie: In het MER zal het te gebruiken materieel beschreven worden. Eisen aan baggervaartuigen e.d. zullen in de af te geven vergunning worden vastgelegd.

3. Door de Stichting Het Zeeuwse Landschap te Heinkenszand wordt verwezen naar de bezwaarschriften die zijn ingediend naar aanleiding van de WVO-vergunning (a t/m k) en een vergunning krachtens de ontgrondingenwet, Rivierenwet en Baggerreglement (l en m). De hierin vermelde punten zijn nog steeds actueel en van toepassing op de onderhavige startnotitie. Samengevat komen de punten neer op het volgende:

a. door de speciestort meer in het westelijk deel van de Westerschelde te concentreren worden negatieve gevolgen c.q. aantasting van natuurwaarden van de Hooge Platen gevreesd.
reactie: In het MER zal worden aangegeven dat de stortlocaties voor de looptijd van de Baggervergunning (4 jaar) formeel vastliggen. Er wordt alleen gevraagd om een (milieu) toelichting en motivering bij die keuze. Ervan uitgaand dat de Wm- en WVO-vergunningen voor tien jaar worden aangevraagd, zal in het MER voor de resterende zes jaar een bredere afweging komen van de milieuvoor- en nadelen van de locaties. Welke locaties zouden vanuit milieuoverwegingen kunnen afvallen na de verruimingsperiode, of minder worden benut en zijn er nieuwe stortlocaties mogelijk, waar het storten wordt ingezet als maatregel voor compensatie.

b. als gevolg van toename van speciestort in de stortplaatsen 15 en 23 zal vertroebeling van het water en wijziging van geul-bodems en stromingspatronen optreden waardoor de leefomstandigheden en migratie van zandspiering en garnalen langs de Hooge Platen negatief beïnvloed worden.
reactie: Zie 3a.

c. het onder b gestelde geldt eveneens voor de stortplaatsen 16, 17, 22 en 24 voor wat de vertroebeling van visgebieden van sterns betreft.
reactie: Zie 3a.

d. als negatief effect van het storten wordt zand afgezet op slikgebieden waardoor steltlopersdichtheden sterk afnemen.
reactie: De verandering in sedimentsamenstelling ten gevolge van het voornemen moet worden beschreven, alsmede wat de gevolgen daarvan zijn voor de verschillende levensgemeenschappen/habitattypen. Voorts dient het MER een

beschrijving te bevatten van de bestaande morfologisch/hydrodynamische situatie en het ontwikkelingsproces van erosie en sedimentatie waarin deze situatie tot stand is gekomen in de afgelopen decennia.

e. verzocht wordt af te zien van de stortplaatsen 15,16, 17, 22, 23 en 24 vanwege aantasting van natuurwaarden.
reactie: Zie 3a.

f. speciestort in genoemde stortplaatsen komt niet overeen met het uitgangspunt van het Beleidsplan Westerschelde, wat o.a. inhoudt dat vooral voor het westelijk deel een natuurlijke ontwikkeling wordt nagestreefd.
reactie: Zie 3a.

g. het onder a t/m d vermelde geldt in versterkte mate bij de verdieping van de Westerschelde.
reactie: Zie 3a.

h. geulverdieping zal tot extra afslag leiden van het Verdronken Land van Saeftinge en zou ook gevolgen hebben voor het begrazingsbeheer van dit gebied.
reactie: Zie 3a.

i. er wordt niet ingestemd met een directe, verharde schorrandverdediging als uitvloeisel van de vaargeulverdiepingswerken.
reactie: Dit punt is in het kader van deze MER niet relevant.

j. bij extra geulverdieping dient het verlies aan natuurwaarden gecompenseerd te worden.
reactie: In het MER dient een zo goed mogelijke inhoudelijke afstemming plaats te vinden tussen dit MER en het lopende onderzoek naar compensatie, te meer daar de stortactiviteiten mogelijk kunnen worden ingezet ten behoeve van natuurontwikkeling.

k. oplossingen dienen te worden gezocht in het creëren van schorontwikkelingsgebieden in de vorm van ontpoldering.
reactie: Zie 3j.

l. de stortactiviteiten in lokatie 15 dienen niet hoger te worden dan tot nu toe het geval is.
reactie: Zie 3a.

m. per stortlokatie dienen "vaargeulbeheersmaatregelen" uitgewerkt te worden, zoals gespreid baggerren/storten in de tijd in verband met verspreiding van vis en de daarvan afhankelijke vogels.
reactie: Zie 2a. Baggeren is hier niet van toepassing.

n. op pagina 28 is onder "platen"verzuimd te vermelden dat deze gebieden, in het bijzonder de Hoge Platen, tevens een belangrijke functie hebben als broedgebied voor bijzondere kustvogels, zoals de Grote Stern, Dwergstern, Visdief, Kokmeeuw en Kluut.
reactie: In het MER zal één en ander verder worden uitgewerkt.

o. op pagina 28 wordt onder "slikken"vermeld dat die gelegen zijn aan de randen van het estuarium. Echter, een belangrijk slikgebied, ged. Hooge Platen, is gelegen midden in het estuarium. Verder staat vermeld dat slibrijke bodems gerelateerd zijn aan de aanwezige dynamiek. Echter, slibdeeltjes bezinken alleen in de meest rustige delen van een estuarium. Er is op die lokaties

dus juist sprake van een relatief rustig milieu en niet een dynamisch milieu.
reactie: Deze opmerking is juist en zal worden verwerkt in het MER.

p. op pagina 29 wordt vermeld dat stroomopwaarts de invloed van de getijdebeweging afneemt. Echter, de getijdebeweging neemt van Vlissingen naar Antwerpen juist sterk toe. Verder wordt gesproken over een "afnemende zoutgradiënt; wat afneemt is het zoutgehalte van het water, en dat vormt een zoutgradiënt.
reactie: Deze opmerking is juist en zal worden verwerkt in het MER.

q. op pagina 30 wordt onder 'visserij"aangegeven dat die op de Westerschelde van beperkte betekenis is. Echter, er vindt hier een intensieve vorm van mechanische kokkelvisserij plaats, die gepaard gaat met een omvangrijke aantasting van natuurwaarden.
reactie: In het MER zal één en ander verder worden uitgewerkt. Zie verder punt 2a.

r. op pagina 34 wordt onder "vis"en "vogels"vermeld dat de gevolgen van speciestortingen niet of nauwelijks aanwezig zullen zijn. Onder verwijzing naar eerdere bezwaarschriften wordt dit betwijfeld. Over beïnvloeding van migrerende vis en garnalen door speciestortingen is in het algemeen weinig bekend en vraagt nader onderzoek. Wat betreft de vogels wordt voorbij gegaan aan de belangrijke broedpopulaties van sterns; dit zijn zichtjagers, die nu reeds door de lokale zandwinningen in het mondingsgebied fourageerproblemen ondervinden.
reactie: In het MER zal één en ander verder worden uitgewerkt. In het MER dient te worden ingegaan op de hoofdlijnen uit het meet- en evaluatieprogramma MOVE van Rijkswaterstaat, omdat in de effectvoorspellingen nog relatief veel onzekerheden zullen optreden.

4. Door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort wordt gevraagd om:

a. het aspect archeologie bij de effectbeschrijving te betrekken. Verzocht wordt om rekening te houden met de lokatie "verdronken dorp van Valkenisse", die op de slikken van Waarde is gelegen en maatregelen te treffen om deze plaats te behouden. Dit vanwege het feit dat deze resten archeologische, historische en landschappelijke waarde hebben. Op rijksniveau wordt gewerkt om dit gebied onder de Monumentenwet te plaatsen.
reactie: In het MER dient te worden aangegeven welke maatregelen kunnen worden getroffen om deze vindplaats te behouden.

b. lokatie 6 en mogelijk ook 9 te verplaatsen, om zo het gebied rond het verdronken dorp Valkenisse zoveel mogelijk met rust te laten.
reactie: In het MER dient te worden ingegaan op de mogelijke schadelijke invloed van de stortplaatsen 6 en 9. De locaties als zodanig staan niet ter discussie.

5. Door de Zeeuwse Milieu Federatie te Goes wordt opgemerkt dat:

a. het MER niet beperkt behoort te worden tot de stortlokaties, maar dat ook de methode van verdiepen behandeld dient te worden.
reactie: Het Verdrag tot de verruiming is een reeds genomen besluit en staat in deze m.e.r. niet meer ter discussie. Vragen over de uitvoering van de verruiming worden slechts gesteld wanneer dat noodzakelijk is om de gevolgen van het storten voldoende duidelijk in beeld te krijgen. De methode van verdiepen wordt derhalve niet behandeld.

b. het MER inzicht behoort te geven in de samenstelling van de klasse 2 specie en de lokatie waar deze specie zich bevindt. Voorts dient de mogelijkheid van reiniging en scheiding van deze specie onderzocht te worden.
reactie: In het MER dient aangegeven te worden wat de samenstelling (korrelgrootte) en verontreinigingsgraad (klasseindeling en contaminanten waarop deze is gebaseerd) van te storten materiaal. Gemotiveerd dient te worden waarom het niet reëel is alvorens te storten reiniging of fractiescheiding uit te voeren.

c. de gevolgen voor de sedimentatieprocessen van het storten beschreven dienen te worden. Er bestaat mogelijk een relatie tussen het veranderen van slikkige oevergebieden in zandige en de onderhoudsbaggerwerken.
reactie: Zie 3d.

6. Door ing. P. van der Maas en ir. P.H. van der Weele te 's-Heer Arendskerke wordt opgemerkt dat:

a. het niet onwaarschijnlijk is dat uit verschillende gebieden klasse 3 en 4 specie zal worden opgebaggerd. Een concrete aanduiding van een stortlokatie voor deze specie is noodzakelijk.
reactie: In het MER moet een duidelijke afbakening worden aangegeven, waarbij alleen de specie afkomstig van de verdieping en onderhoud darna wordt meegenomen. Dit betreft alleen specie klasse 1 en 2, hogere klassen worden niet gestort.

b. onderzocht moet worden of het storten van de specie niet ingezet kan worden als natuurbouw. Gedacht kan worden aan het ophogen van platen, waardoor schorvorming kan toenemen.
reactie: Zie 3j.

c. niet duidelijk is of het advies van de commissie Westerschelde openbaar zal zijn en of het hernieuwde herstelplan nogmaals aan inspraak onderworpen zal zijn.
reactie: Dit punt is in het kader van deze MER niet relevant.

7. Door de stad Brugge wordt verzocht:

a. na te gaan hoe de invloed is van het storten in de locaties Eveningen en Ellewoutsdijk en Kust Zeeuwsch Vlaanderen en Wielingen op de waterkwaliteit van het kanaal Gent-Terneuzen en ook op de bodem en het kustwater van de Noordzee (langs de Belgische kust).
reactie: De waterstroming in het Kanaal Gent-Terneuzen is noordwaarts gericht, dus richting Westerschelde. Bovendien

vormen de sluizen een barriere voor het Westerschelde-water. Om deze redenen valt niet te verwachten dat het storten van de verdiepingsspecie op de genoemde locaties in de Westerschelde een negatieve invloed zal hebben op de water- en waterbodemkwaliteit, temeer daat de huidige kwaliteit van het Kanaal Gent-Terneuzen beduidend slechter is dan die van de Westerschelde. (Overigens wordt de waterkwaliteit bij Sas van Gent regelmatig bepaald). Wel zal in het MER moeten worden aangegeven wat de invloed is van de beschouwde alternatieven op de waterkwaliteit in de Westerschelde en voor zover relevant de Noordzee.

b. na te gaan in hoeverre de baggerwerken niet moeten samengaan met het behandelen van baggerspecie in geval van ernstige verontreiniging. Dit ten behoeve van het beperken van eventuele verspreiding van polluenten en/of eventueel preferentieel gestort wordt in bepaalde afgeschermde gebieden waar opvolging kan.
reactie: Zie 5b en 6a.

8. Door de gemeente Hontenisse wordt opgemerkt dat:
   a. aandacht dient te worden besteed aan het herstel van natuurwaarden.
   reactie: Zie 3j.
   b. men benieuwd is of de baggerwerkzaamheden leiden tot een (versnelde) aanslibbing van de gemeentelijke haven te Walsoorden.
   reactie: De verwachting is dat de aanslibbing de eerste jaren iets zal toenemen en daarna, als de geulen zich verruimd hebben, de aanslibbing wat minder kan zijn. Rijkswaterstaat zal in verband met een mogelijke toename van het slibbezwaar in de haven gedurende de eerste jaren van de verdieping 1 x de haven uitbaggeren binnen een periode van de komende 5 jaar.

9. Door het Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, departement Leefmilieu en Infrastructuur, administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer, afdeling Algemeen Milieu en Natuurbeleid te Brussel wordt opgemerkt dat:
   a. de startnotitie weinig of niets vermeldt over het aangeven van eventuele grensoverschrijdende effecten. Gevraagd wordt de effecten op Vlaams grondgebied afzonderlijk te vermelden voor zowel de Vlaamse kustzone als de Schelde stroomopwaarts de Belgisch-Nederlandse grens en dit niet te beperken tot de invloeden van de stortzones die binnen de 5 km-zone zijn gelegen, maar de gecumuleerde effecten van alle stortzones na te gaan.
   reactie: In het MER zal één en ander verder worden uitgewerkt.
   b. indien relevant, het wellicht wenselijk is te onderzoeken of aangepaste manieren van lossen van de baggerspecie mogelijk zijn.
   reactie:In het MER dient de wijze van storten en het te gebruiken materieel beschreven te worden.
   c. niet duidelijk is welke ontwikkelingen worden bedoeld op bladzijde 25 (nul-alternatief). Gevraagd wordt met welke diepgang

deze toekomstige ontwikkelingen worden beschreven en of een bijkomende inschatting van de effecten die deze zullen veroorzaken zal gebeuren.
reactie: In het MER zal het nulalternatief worden besproken voor nieuwe (nog niet eerder gebruikte) stortlocaties, die voor de verruiming zullen worden gebruikt. Verder zijn nulalternatieven voor de individuele stortlocaties relevant voor de situatie na de verruiming, wanneer het storten in bepaalde locaties kan worden beëindigd. In het MER dient als referentie de situatie beschreven te worden, waarin de voorgenomen verruiming niet plaatsvindt maar de onderhoudswerkzaamheden worden voortgezet, zoals dat gebruikelijk was.

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 15 d.d. 22 januari 1996

Directie
Ruimte, Milieu en Water

Provincie Zeeland

Bekendmaking

Bekendmaking startnotitie milieu-effectrapportage baggerspeciestort Westerschelde

Door Rijkswaterstaat directie Zeeland is een startnotitie ingediend om te komen tot een Milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de verlening van vergunningen ingevolge de Wet milieubeheer en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren voor het storten van baggerspecie op een 13-tal locaties in de Westerschelde.
De stortlocaties zijn verspreid gelegen in het Nederlandse deel van de Westerschelde en zijn reeds vastgelegd in de verleende Baggervergunning. Drie stortlocaties zijn gelegen binnen 5 km. van de grens met België. Derhalve is de startnotitie aangeboden aan het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap AMINAL, cel MER te België.
De stortlocaties zullen worden gebruikt voor het bergen van baggerspecie afkomstig uit de Westerschelde, te weten de vaargeul en daarmee gelijkwaardige specie. Voor meer informatie over de voorgenomen activiteit wordt verwezen naar de startnotitie.

Ingevolge de Wet milieubeheer (Wm) wordt elke stortlocatie beschouwd als een aparte inrichting. Het bevoegd gezag voor de 13 inrichtingen in het kader van de Wm is het college van Gedeputeerde Staten van Zeeland. Daarnaast is de Minister van Verkeer en Waterstaat bevoegd gezag in het kader van de WVO. Op grond van de Wm dient ter voorbereiding van de besluitvorming een procedure voor een milieu-effectrapportage te worden gevolgd. Gedeputeerde Staten van Zeeland coördineren de voorbereiding en behandeling van het MER en de vergunningaanvragen.

Voordat het MER door de vergunningaanvrager wordt opgesteld, dienen eerst door het bevoegd gezag richtlijnen te worden vastgesteld die aangeven welke milieu-aspecten in het MER onderzocht moeten worden. Conform de Wm wordt heden aan eenieder de mogelijkheid tot inspraak geboden. Deze inspraak op de startnotitie is bedoeld om adviezen en reacties te ontvangen die van belang kunnen zijn bij het formuleren van de richtlijnen.

De startnotitie ligt daartoe van 24 januari tot en met 6 maart 1997 ter inzage bij de Directie ruimte, milieu en water, Het Groene Woud 1 te Middelburg, op werkdagen van 9-12 en 14-16 uur, bij Rijkswaterstaat, directie Zeeland (kamer 124), Koestraat 30 te Middelburg, op werkdagen van 9-12 en van 13-16 uur en in de gemeentehuizen van Veere, Vlissingen, Borsele, Kapelle, Reimerswaal, Oostburg, Aardenburg-Sluis, Terneuzen, Hulst en Hontenisse tijdens de kantooruren.
Tevens wordt door Gedeputeerde Staten van Zeeland twee voorlichtingsavonden georganiseerd, te weten op dinsdag 25 februari 1997, om 20.00 uur in het voorlichtingscentrum Portaal van Vlaanderen (gebouw H) lokatie Westsluis (zeevaartsluizencomplex te Terneuzen) en op woensdag 26 februari 1997, om 20.00 uur in de kantine van het gebouw van Rijkswaterstaat, Koestraat 30 te Middelburg.

Reacties met betrekking tot de startnotitie kunnen tot en met 6 maart 1997 door een ieder schriftelijk worden ingediend bij Gedeputeerde Staten van Zeeland, postbus 165, 4330 AD Middelburg. Hierbij kan worden verzocht persoonlijke gegevens niet bekend te maken.
Nadere informatie en het aanvragen van een exemplaar van de startnotitie kan via tel.nr 0118-631773 of 0118-686338.

BIJLAGE 3

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan het College van Gedeputeerde Staten
van de provincie Zeeland
Postbus 165
4330 AD MIDDELBURG

uw kenmerk	uw brief	ons kenmerk
nr. 3189	d.d. 15 januari 1997	U185-97/vE/mh/854-64
onderwerp Advies voor richtlijnen voor het MER Baggerspeciestort Westerschelde	doorkiesnr. (030) 234 76 25	Utrecht, 24 maart 1997

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de voorgenomen stort van baggerspecie in de Westerschelde.
Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ir. M.M.U. van Dis,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Baggerspeciestort Westerschelde

Secretariaat: Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht, tel.: (030) 234 76 66
telefax: (030) 233 12 95

Correspondentie-adres:
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT